

Nieuw Spreidingsplan Haagse bibliotheken

maart 2011

Inhoudsopgave

	Blz.
Inleiding	3
De taken van de bibliotheek	3
Toegankelijkheid van de bibliotheek	4
Gebruik van de bibliotheek	5
Waardering door de burgers	6
De bezuinigingsopdracht	7
Concentratie van dienstverlening	7
Concrete invulling	9
Effecten	12
Evaluatie	13

Nieuw Spreidingsplan Haagse bibliotheken

Inleiding

In het collegeakkoord is een bezuiniging van € 2 mln. opgenomen op de wijkbibliotheken, die bijdraagt aan het totale bezuinigingsprogramma in deze collegeperiode. Deze nota geeft invulling aan deze bezuinigingsdoelstelling, waarbij gestreefd wordt naar een zo optimaal mogelijke bibliotheekvoorziening.

De uitgangspositie voor de Haagse bibliotheken is goed. Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in vestigingen, dienstverlening en openingsuren en met het nodige resultaat. De uitdaging bij het verwerken van deze bezuiniging bestaat in het tenminste consolideren van het gebruik en de toegankelijkheid en de waardering van deze hoogwaardige bibliotheekvoorziening. De maatregelen die in deze nota worden voorgesteld zijn daarnaast ook gericht op het behoud van het groeipotentieel van de bibliotheek in de toekomst. De effecten van die maatregelen worden periodiek gemeten en kunnen daardoor goed geëvalueerd worden.

De taken van de Haagse bibliotheek

Het Unesco-statuut voor het openbaar bibliotheekwerk zegt over de bestaansredenen van de bibliotheek: *“De openbare bibliotheek, de plaatselijke toegangspoort tot kennis, schept een essentiële voorwaarde voor levenslang leren, onafhankelijke besluitvorming en de culturele ontwikkeling van individuen en maatschappelijke groeperingen.”*

Het coalitieakkoord 2010-2014 sluit hier nauw bij aan: *“De openbare bibliotheek vervult een onmisbare informatieve, educatieve en ontmoetingsfunctie in de stad. Meer dan honderdduizend Hagenaars zijn lid. Wij willen de bibliotheek dicht bij de bewoners houden en tegelijkertijd willen wij in het kader van noodzakelijke kostenbesparingen veranderingen aanbrengen.”*

De bibliotheek is in Nederland een basisvoorziening met een landelijk netwerk. De wet op het specifiek cultuurbeleid geeft een (beperkt) wettelijk kader aan het bibliotheekwerk. Voor de periode 2010-2012 zijn de bestuurlijke rollen ten aanzien van het bibliotheekwerk uitgewerkt in een charter tussen VNG, IPO en OCW. Op landelijk niveau vinden met name investeringen plaats in een nieuwe digitale infrastructuur, de provincies houden provinciale serviceorganisaties in stand en de gemeenten de basisbibliotheken.

In het hart van Den Haag staat de bibliotheek - opgericht op 18 mei 1905 - die tot doel heeft om het vrije verkeer van informatie te stimuleren en daarmee de participatie van Haagse burgers in de stad te bevorderen. De bibliotheek stimuleert het lezen en is een centrum van ontmoeting in de stad. De bibliotheek draagt bij aan een leven lang leren, is bondgenoot van het onderwijs en stimuleert informatievaardigheden van gebruikers. Door haar positie in de stad, haar laagdrempeligheid en de inhoud van haar doelen draagt de bibliotheek actief bij aan bevordering van sociale cohesie, inburgering en emancipatie.

De missie van de Bibliotheek Den Haag luidt dan ook niet voor niets:

Bibliotheek Den Haag is inspiratiebron voor de stad! Voor informatie, educatie, cultuur en ontmoeting. Voor iedereen bereikbaar en toegankelijk.

De bibliotheek vervult een maatschappelijke rol: de bibliotheek inspireert, bindt, ontwikkelt, wijst de weg en verrijkt. De bibliotheek is hier niet alleen kenniscentrum, maar ook een gemeentelijk 'instrument' voor beleidsuitvoering vanuit de fysieke en digitale collecties. De bibliotheek is de meest bezochte instelling in de stad: 22 % van de bevolking is lid van de bibliotheek. En ook veel niet leden zijn regelmatige bezoekers. Mensen lezen en leren er, informeren zich en ontmoeten elkaar. De bibliotheek is actueel, onafhankelijk, neutraal, betrouwbaar en toegankelijk.

Binnen de informatieve, educatieve en ontmoetingsfunctie van de bibliotheek heeft de bevordering van taal, lezen en mediawijsheid een bijzonder belang. Ongeveer 10% van de Haagse burgers kan onvoldoende lezen en schrijven om als burger volwaardig deel te kunnen nemen aan de Haagse samenleving. De informatiemaatschappij vraagt verder om inzicht en essentiële vaardigheden in de omgang met digitale informatie (mediawijsheid). De groep die deze vaardigheden heeft is de afgelopen tien jaar weliswaar enorm gegroeid, maar er is nog steeds een vrij grote groep die hier niet in mee kan. Voor de niet-werkenden en werklozen in deze groep worden de problemen om mee te doen in de maatschappij groter, omdat digitale communicatie de standaard is geworden: of het nu gaat om het opzoeken en selecteren van informatie, contact leggen met de overheid, het maken en versturen van een digitale sollicitatiebrief of het doen van belastingaangifte. De bibliotheek kan heel specifiek een rol spelen in het ondersteunen van de gemeentelijke dienstverlening volgens het click-call-face principe door burgers met trainingen en cursussen op weg te helpen bij het gebruik van de on-line dienstverlening. Wij willen die rol van de bibliotheken verder versterken

De toegankelijkheid van de Haagse bibliotheek

De gemeente Den Haag houdt door middel van de Dienst Openbare Bibliotheek (DOB) een netwerk van 19 bibliotheken in Den Haag in stand: één Centrale Bibliotheek aan het Spui en verder 18 wijkbibliotheken: twee per stadsdeel, met uitzondering van het stadsdeel Escamp, waar vier wijkbibliotheken zijn.

De huidige spreiding van de bibliotheek is op basis van een raadsbesluit (1997) met latere aanvullingen tot stand gekomen. De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in de bibliotheekvestigingen:

- 2005 Moerwijk (restyling)
- 2005 Segbroek (verhuizing-nieuwbouw)
- 2006 Ypenburg (nieuwbouw)
- 2006 Wateringse Veld (nieuwbouw)
- 2006 Loosduinen (restyling)
- 2007 Spoorwijk (restyling)
- 2008 Nieuw-Waldeck (restyling)
- 2008 Laakkwartier (restyling)
- 2009 Leidschenveen (nieuwbouw)
- 2010 Bomenbuurt (verhuizing-verbouw bestaand pand)
- 2011 Medio dit jaar wordt de bibliotheek in het nieuwe stadskantoor aan de Leyweg geopend. Dit wordt de grootste wijkbibliotheek van Den Haag. De vestiging Morgenstond zal hier naar toe verhuizen (verhuizing-nieuwbouw)

In het budget voor grote investeringsprojecten (MIP) wordt rekening gehouden met een (beperkte) restyling van bibliotheken eens per tien jaar.

De bibliotheek heeft met de huidige dichte spreiding een goede bereikbaarheid voor de Haagse burger. Grosso modo vindt deze binnen 1,5 km van zijn huis een bibliotheek. Deze spreiding maakt het mogelijk om in de wijken intensieve activiteiten op het gebied van taal- en leesbevordering uit te voeren. En er worden veel activiteiten georganiseerd die bijdragen aan het welbevinden van de Hagenaars. De collectie van honderdduizenden boeken, cd's en dvd's is daarbij de waardevolle kern.

Het gebruik van de Haagse bibliotheek

De bibliotheek is de grootste publieksinstelling van Den Haag. Jaarlijks bezoeken bijna 2,5 miljoen personen de bibliotheken in Den Haag. Het aantal leden groeide van 96.000 in 2006 tot bijna 108.000 in 2010. Deze groei is niet alleen het gevolg van de uitbreiding van het aantal bibliotheeklocaties, maar met name ook van een toename van de openingsuren van wijkbibliotheken met 30% (sinds 2007) en intensivering van de dienstverlening.

Het gebruik van de bibliotheek is gratis voor jeugdleden t/m 17 jaar. Het aantal jeugdleden is ongeveer gelijk aan het aantal volwassen leden. De Centrale Bibliotheek aan het Spui neemt een speciale positie in binnen het Haagse bibliotheeknetwerk. Zowel in de aard en omvang van de collectie als de activiteiten die er plaatsvinden heeft deze bibliotheek een overkoepelende functie. In het gebruik van de afzonderlijke wijkbibliotheken zijn ook verschillen te zien, met name in de verdeling tussen jeugdleden en volwassen leden en in de omvang van het gratis gebruik van de voorzieningen door niet-leden.

Kengetallen bibliotheken (2010)

	open, leden uren (p.w.)		bezoeken	uitleningen	verzorgingsgebied
Centrum					
Centrale Bibliotheek	57	25.878	922.000	1.001.300	de hele stad
Schilderswijk	27	3.561	47.000	66.200	29.200
Transvaalkwartier	38	7.390	170.000	180.300	46.800
Escamp					
Bouwlust	26	4.266	84.000	121.200	24.700
Moerwijk	24	2.583	45.000	72.900	19.200
Morgenstond	44	5.265	112.000	177.700	31.000
Wateringse Veld	32	5.099	91.000	180.600	17.700
Haagse Hout					
Benoordenhout	26	2.639	p.m.*	85.500	13.500
Haagse Hout	38	4.297	97.000	139.600	28.700
* geen betrouwbaar cijfer beschikbaar					
Laak					
Laakkwartier	33	3.065	53.000	82.800	24.400
Spoorwijk	18	1.600	51.000	47.200	12.700

L'veen-Ypenburg

Leidschenveen	45	5.210	114.000	226.200	16.800
Ypenburg	40	6.110	114.000	235.500	21.800

Loosduinen

Loosduinen	50	7.360	218.000	256.800	29.000
Nieuw Waldeck	38	4.312	106.000	207.200	21.400

Scheveningen

Scheveningen	38	5.956	108.000	212.700	32.000
Statenkw/D'oord	15	2.201	22.000	47.500	30.300

Segbroek

Bomenbuurt	30	4.037	78.000	125.600	16.500
Segbroek	44	7.074	148.000	223.600	31.200

Het aantal leden van de bibliotheek geeft geen volledige inzicht in het gebruik van die bibliotheken. Het gratis gebruik door niet-leden - onder meer van de kranten en tijdschriften - betreft voornamelijk volwassenen. Ook het aantal ouders, dat als niet-leden met hun kinderen de wijkbibliotheek bezoekt en de studerende in de bibliotheken zijn niet apart te benoemen. Deze maken wel deel uit van de bezoekerscijfers.

De bibliotheken in Den Haag worden goed gebruikt. Er zijn wel duidelijke karakteristieken. De bibliotheekvestigingen in de nieuwe wijken en in de achterstandswijken hebben een relatief groot aantal leden onder de 18 jaar (gemiddeld 73%). Het lidmaatschap tot 18 jaar is gratis en voor houders van een Ooievaarspas is het bijna gratis. In de Centrale Bibliotheek en de overige wijkvestigingen komen verhoudingsgewijs meer volwassenen.

De collecties in de wijkbibliotheken zijn afgestemd op de vraag. De uitleenfrequentie van boeken is een belangrijke maatstaf voor de acquisitie van boeken. De Centrale Bibliotheek heeft een bijzonder grote en brede collectie die dient als achtervang voor de wijkbibliotheken, maar die ook een rol speelt in de landelijke bibliotheekvoorziening (interbibliothecair leenverkeer).

Activiteiten met als doel taal- en leesbevordering concentreren zich met name in de achterstandswijken, evenals de huiswerkondersteuning. Alle bibliotheken zetten zich in voor leesbevordering en hebben nauwe relaties met het onderwijs in hun wijk, en dan met name het primair onderwijs. De meeste basisscholen in Den Haag komen klassikaal naar de bibliotheek om boeken te lenen en bibliotheek- en mediawijsheden te volgen.

De waardering door de Haagse burgers

De waardering van de bibliotheekvoorziening door de Haagse burgers is hoog. Tweejaarlijks laten de bibliotheken van de vier grote steden gezamenlijk de klanttevredenheid meten. De afgelopen jaren was de score van de Haagse bibliotheek de hoogste van de vier steden. Ook de klanttevredenheidsonderzoeken door de gemeente Den Haag bevestigen dat beeld. Den Haag is trots op zijn bibliotheek. De waarderende woorden in het collegeakkoord over de informatieve, educatieve en ontmoetingsfunctie van de bibliotheek in de stad maken duidelijk dat de in de financiële paragraaf van het collegeakkoord genoemde bezuiniging op de wijkbibliotheken geen

miskenning betekent van de rol en de functie van de wijkbibliotheken, maar dat de bezuinigingsopdracht dominant is.

De bezuinigingsopdracht

Waar bij andere voorzieningen onder druk van budgettaire omstandigheden een herijking van taken en middelen plaats vindt, gebeurt dit logischerwijs ook bij de bibliotheek. Er vindt een bezuiniging plaats van € 2,0 mln. specifiek op de wijkbibliotheken. Als uitgangspunt is hierbij genomen dat de Centrale Bibliotheek en de grootste bibliotheken in de stadsdelen intact blijven.

De DOB levert daarnaast als gemeentelijke dienst een aandeel van € 1,7 mln. in de apparaatskostenbezuiniging op de diensten. Deze bezuiniging wordt gevonden door natuurlijk verloop van medewerkers, invoering van zelfbediening en het reduceren van werkbudgetten. Voor het invullen van de bezuiniging van € 2,0 mln. dienen andere keuzes te worden gemaakt.

De Centrale Bibliotheek, die buiten deze opdracht van € 2,0 mln. bezuiniging is gehouden, krijgt wel te maken met de gevolgen van de apparaatskostenbezuiniging. Bovendien dient de Centrale Bibliotheek een bijkomende efficiency operatie uit te voeren in verband met harmonisering van openingstijden met VVV/Uitburo, die per medio 2011 mede gebruik gaat maken van deze locatie. De kosten, die de uitbreiding van de openingstijden met zich meebrengt, worden door de Centrale Bibliotheek zelf opgebracht door middel van een taakstellende reorganisatie.

Als gevolg daarvan zal de Centrale Bibliotheek niet alleen op alle zondagen in het jaar geopend zijn, maar - behalve met Kerst en Nieuwjaar - iedere dag van het jaar. Op sommige dagen waarop de Centrale Bibliotheek tot nu toe niet geopend was - zondagen in de zomer en bepaalde christelijke feestdagen – wordt dit beperkt tot de leeszaal (1e en 2e verdieping).

Keuze voor concentratie van dienstverlening

De bezuinigingsopdracht wordt verwerkt op een wijze die zich voor de stad als geheel richt op versterking van het groeipotentieel van de bibliotheek. De volgende uitgangspunten zijn daarbij leidend:

Ondergrens: één bibliotheek per stadsdeel

Het is wenselijk om per stadsdeel tenminste één bibliotheek te hebben. Dit criterium is bedoeld als ondergrens. De stadsdelen zijn niet alleen relevante geografische eenheden, maar vormen ook in de organisatie van de gemeente en bewonersbelangen logische eenheden. Zoals het voor de bewoners van elk stadsdeel belangrijk is dat er tenminste één wijkbibliotheek is, zo is het ook voor de bibliotheek relevant om samenwerkingspartners op stadsdeelniveau te hebben.

Samenvoegen verzorgingsgebieden

De verschillen in het gebruik van wijkbibliotheken hangen voor een deel samen met de omvang van het verzorgingsgebied. Sommige wijkbibliotheken met naar verhouding lage gebruikscijfers bevinden zich in een betrekkelijk klein verzorgingsgebied. De gebruiksefficiency van de bibliotheken kan in die gevallen worden verbeterd door verzorgingsgebieden samen te voegen. Dat leidt tot betere benutting van bibliotheken. De toegankelijkheid wordt daardoor niet substantieel aangetast.

Grote wijkbibliotheken blijven intact

De grote wijkbibliotheken in Den Haag hebben meer dan 4.000 leden, rond de 100.000 jaarlijkse bezoekers en verhoudingsgewijs ruime openingstijden. Zij hebben door de omvang van het gebruik op zich een belangrijke plaats in de dienstverlening van de bibliotheek, ongeacht de precieze omvang van het verzorgingsgebied of het aantal bibliotheken in de betreffende stadsdelen. Er is op dit moment dan ook geen noodzaak tot verdere schaalvergroting door samenvoeging van op zich al grote wijkbibliotheken. In het coalitieakkoord is daarom ook als uitgangspunt genomen, dat de grote wijkbibliotheken intact blijven.

In standhouden groeipotentie

De wijkbibliotheken zijn de afgelopen jaren succesvol geweest in het bereiken van meer Haagse burgers. De gebruikcijfers zijn de afgelopen vijf jaar jaarlijks omhooggegaan. Locatie, kwaliteit van de voorzieningen en de dienstverlening zijn daarop van invloed geweest, evenals de openingstijden. Een goed voorbeeld hiervan is wijkbibliotheek Bomenbuurt. Deze kreeg in de tweede helft van 2010 maar liefst 22% meer leden vanwege vestiging op een nieuwe locatie en uitbreiding van de openingstijden. Het in stand houden van de (bewezen) groeipotentie is belangrijk om een goed toekomstperspectief te schetsen, zoals eerder gesteld: het tenminste consolideren van het gebruik en de toegankelijkheid en de waardering van deze hoogwaardige voorziening. Ook het perspectief op verdere verruiming van openingstijden, bijvoorbeeld op zondagen, hoort daarbij.

Flankerend beleid

Ook al worden de verzorgingsgebieden per bibliotheek op deze wijze evenwichtiger qua omvang, toch kunnen specifieke nadelen ontstaan met name voor wat betreft de afstand tot scholen voor primair onderwijs en tot verzorgingsinstellingen. Waar de eerder genoemde uitgangspunten inderdaad leiden tot nadelen voor specifieke groepen, worden ondersteunende maatregelen getroffen. Behalve voor jongeren en senioren betekent dat ook specifieke aandacht voor de positie van migranten. De effectieve bijdrage van de bibliotheken aan taal- en leesbevordering onder migranten – Marokkaanse meiden lezen dankzij de bibliotheken inmiddels meer dan autochtone meiden¹ – moet intact blijven.

Concentreren dienstverlening

Deze uitgangspunten leiden ertoe, dat het realiseren van de bezuinigingsopdracht het beste kan plaatsvinden door het concentreren van dienstverlening. Wanneer wordt uitgegaan van concentratie van dienstverlening wordt zowel op materiële kosten als op personele kosten bespaard. De totale jaarlijkse kosten van een wijkbibliotheek (de som van baten en lasten) bedragen gemiddeld € 430.000, waarbij een variatie bestaat - al naar gelang de omvang van een vestiging - van € 170.000 (Statenkwartier/Duinoord) tot € 650.000 (Transvaalkwartier). Om de totale besparing te bereiken moeten er - afhankelijk van de omvang van de bibliotheken - tussen de vijf en zeven wijkbibliotheken met andere vestigingen worden samengevoegd.

Dat zijn wijkbibliotheken die naar verhouding lager scoren op toegankelijkheid (openingsuren) en gebruik (leden, bezoekers, uitleningen). In de meeste gevallen hebben ze ook een verhoudingsgewijs klein verzorgingsgebied. Er moeten twee uitzonderingen worden gemaakt: de eerste in verband met het uitgangspunt van één bibliotheek per stadsdeel en het andere in

---

¹ Huysmans, F. Bibliotheekblad jg.10, nr. 6/7, p. 33

verband met de ingebruikname in 2011 van de grootste wijkbibliotheek van Den Haag aan de Leyweg, die grotere concentratie van dienstverlening mogelijk maakt.

Concentratie van dienstverlening is een beter alternatief dan het toepassen van een generieke korting op alle wijkbibliotheeken. De kosten van wijkbibliotheeken bestaan voor ongeveer 60% uit personeel. Een generieke korting betreft voornamelijk het personeel, omdat de huisvestingskosten intact blijven. De wijkbibliotheeken leveren daarnaast ook al een aandeel in de apparaatskostenbezuiniging, waardoor er ook uit dien hoofde vermindering van personele capaciteit optreedt. Per locatie zou dan ongeveer 40% op personeelskosten moeten worden bezuinigd om de besparing te halen. Als gevolg daarvan zullen de openingsuren van alle wijkbibliotheeken met ca. 40% afnemen. De mogelijkheid van wijkbibliotheeken om activiteiten uit te voeren wordt met een generieke korting ernstig beknot. Daartoe behoren ook de kernactiviteiten op het gebied van taal- en leesbevordering en mediawijsheid. De groeipotentie die er is wordt eveneens sterk verminderd. Uiteindelijk betekent dit dat er over de hele linie wordt ingeleverd op kwaliteit.

Er is niet voor gekozen om de concentratie van dienstverlening verder door te voeren dan op grond van de bezuinigingsinspanning noodzakelijk is. Dat betekent dat er toch een ruime spreiding van wijkbibliotheeken intact blijft. Van de grote steden maken ook Amsterdam en Utrecht die keuze. Rotterdam zet in op verdergaande concentratie door de huidige 24 wijkbibliotheeken te vervangen door 6 grote wijkbibliotheeken. Daarbij komt dan wel een uitgebreid stelsel van ondersteunende maatregelen.

De Haagse keuze voor concentratie van dienstverlening houdt de sterkste wijkbibliotheeken intact. Zij kunnen een belangrijk deel van de dienstverlening van de kleinere bibliotheken uitvoeren. De mogelijkheid tot groei van de dienstverlening blijft door de relatief grote vestigingen bestaan.

Concrete invulling

- *Centrum*

In het stadsdeel Centrum zijn drie bibliotheekvestigingen: de Centrale Bibliotheek, Schilderswijk en Transvaalkwartier. De Centrale Bibliotheek heeft een functie voor geheel Den Haag, maar is uiteraard goed bereikbaar voor de burgers in het stadsdeel Centrum.

Het gebruik van de twee wijkbibliotheeken, Schilderswijk en Transvaalkwartier, loopt sterk uiteen. Transvaalkwartier is met zo'n 170.000 jaarlijkse bezoekers de drukbezochteste wijkbibliotheek van Den Haag. De wijkbibliotheek Schilderswijk heeft minder dan 30% van dat aantal jaarlijkse bezoekers en behoort daarmee, ondanks een in omvang gemiddeld werkgebied, tot de bibliotheken met lagere gebruikscijfers. Waar de vestiging Transvaalkwartier zich zowel richt op volwassenen als jeugd, is de vestiging Schilderswijk met name gericht op de jeugd.

Voor de vestiging **Schilderswijk** wordt de dienstverlening geconcentreerd in wijkbibliotheek Transvaalkwartier aan het Hobbemaplein en voor een deel in de Centrale Bibliotheek aan het Spui. Activiteiten gericht op taal- en leesbevordering, met name ook in het kader van het gemeentelijk onderwijs achterstandenbeleid (GOA) zullen vanuit de wijkbibliotheek aan het Hobbemaplein georganiseerd worden. Ondersteunende maatregelen zullen zich behalve op taal- en leesbevordering met name ook richten op mediawijsheid voor de jeugd. Mede gelet op de leeftijdsopbouw van de leners is het noodzakelijk dat in de wijk een goed alternatief wordt geboden aan de jeugdleden van 0 – 12 jaar. Met de campus Teniersplantsoen zal samenwerking worden gezocht. In de Schilderswijk zal op deze wijze bibliotheekdienstverlening blijven

plaatsvinden. Op middellange termijn wordt uitbreiding van de vestiging Transvaalkwartier nagestreefd.

- *Escamp*

Het stadsdeel Escamp telt vier bibliotheekvestigingen, waarvan de vestiging Wateringse Veld de jongste is (2006). Het nieuwe stadskantoor aan de Leyweg huisvest ook de binnen enkele maanden te openen grootste wijkbibliotheek van Den Haag (1350 m²). Deze voorziening was in eerste instantie gedacht als vervanging van de wijkbibliotheek Morgenstond, die daarom medio dit jaar al naar deze nieuwe locatie verhuist. De wijkbibliotheek Bouwlust bevindt zich - minder gewenst - niet op de begane grond. Om die reden wordt voor deze wijkbibliotheek al vele jaren uitgekeken naar andere huisvesting.

Van de vier wijkbibliotheken in het stadsdeel kan alleen de vestiging Moerwijk als een kleine vestiging worden aangemerkt. Van de overige drie vestigingen is Bouwlust met 4.266 leden en 84.000 jaarlijkse bezoekers de kleinste vestiging. Morgenstond en Wateringse Veld hebben beide meer dan 5.000 leden.

Na de verhuizing van de vestiging Morgenstond naar de nieuwe vestiging aan de Leyweg, wordt ook de dienstverlening van de vestigingen **Moerwijk** en **Bouwlust** hier geconcentreerd. De vestiging is groot genoeg om de dienstverlening in dit verzorgingsgebied te kunnen opvangen. Verwacht wordt dat de nieuwe bibliotheek zich in snel tempo ook in het gebruik tot de grootste wijkbibliotheek van Den Haag zal ontwikkelen. Ondersteunende maatregelen zullen zich zowel richten op jeugd als volwassenen: zowel leesbevordering, bevordering van mediawijsheid als educatieve activiteiten. Daarnaast voorziet het plan van de brede school Plus in Moerwijk in een bibliotheekvoorziening

- *Haagse Hout*

Van de twee bibliotheekvestigingen in het stadsdeel Haagse Hout heeft de vestiging Benoordenhout één van de kleinste verzorgingsgebieden en ook qua gebruik behoort het tot de kleinere vestigingen.

Voor de vestiging **Benoordenhout** wordt de dienstverlening geconcentreerd in de wijkbibliotheek Haagse Hout. In samenspraak met het onderwijs zullen ondersteunende maatregelen voor jeugd – met name op het gebied van leesbevordering – worden getroffen.

- *Laak*

Beide bibliotheekvestigingen in het stadsdeel behoren tot de kleinere vestigingen. Spoorwijk haalt ongeveer 50% van het gebruik van Laakkwartier. Op grond van het uitgangspunt dat in ieder stadsdeel tenminste één wijkbibliotheek gevestigd is, wordt niet gezocht naar concentratie van dienstverlening buiten het stadsdeel.

Voor de vestiging **Spoorwijk** wordt de dienstverlening geconcentreerd in de wijkbibliotheek Laakkwartier. Voor met name jeugd in Spoorwijk worden in de sfeer van leesbevordering ondersteunende maatregelen getroffen. Op langere termijn wordt bekeken of in dit stadsdeel een nieuwe, beter centraal gelegen en grotere bibliotheek tot de mogelijkheden behoort dan wel een vergroting van de bibliotheek op de huidige locatie.

- *Leidschenveen-Ypenburg*

Tijdens hun opbouwfase hebben de wijken Leidschenveen en Ypenburg het met voorlopige bibliotheekvoorzieningen moeten doen. Enkele jaren na de bouw van nieuwe bibliotheken – in 2006 en 2009 - hebben deze elk meer dan 5.000 leden en meer dan 100.000 jaarlijkse bezoekers.

Beide vestigingen behoren tot de grote bibliotheken met ook voldoende groeipotentieel. Om deze reden, maar ook vanwege de bijzondere vorm en ligging van het stadsdeel, is er geen aanleiding om dienstverlening in een vestiging te concentreren. Ondersteunende maatregelen zijn niet aan de orde.

- *Loosduinen*

In het stadsdeel Loosduinen zijn twee grote bibliotheken, Loosduinen en Nieuw Waldeck. Bibliotheek Loosduinen is met 7.360 leden net iets kleiner dan de wijkbibliotheek Transvaalkwartier, maar in een veel kleiner verzorgingsgebied. Kenmerk van de beide bibliotheken in dit stadsdeel is het grote aandeel volwassen leden. Beide vestigingen zijn vrij recent gerestyled.

Beide vestigingen behoren tot de grote vestigingen met voldoende groeipotentieel. Ze blijven daarom geopend. Er is in dit stadsdeel geen aanleiding tot ondersteunende maatregelen.

- *Scheveningen*

De twee bibliotheken in het stadsdeel Scheveningen zijn zeer verschillend in omvang en gebruik. Scheveningen behoort met bijna 6.000 leden tot de grootste wijkbibliotheken, terwijl de vestiging Statenkwartier/Duinoord met bijna 2.200 leden en 15 openingsuren tot de kleinste bibliotheken behoort. Gemeenschappelijk kenmerk van beide vestigingen is dat het aandeel volwassen leden boven de 50% ligt.

Voor de vestiging **Statenkwartier/Duinoord** wordt de dienstverlening geconcentreerd in de wijkbibliotheek Scheveningen. De nieuwe vestiging Bomenbuurt is inmiddels beter gesitueerd en biedt eveneens een alternatief voor de te sluiten vestiging Statenkwartier/Duinoord. Ondersteunende voorzieningen zullen vooral worden gericht op senioren.

- *Segbroek*

Wijkbibliotheek Segbroek is met meer dan 7.000 leden en bijna 150.000 jaarlijkse bezoekers de op één na grootste wijkbibliotheek. De vestiging Bomenbuurt is in 2010 op een nieuwe locatie in gebruik genomen. Het aantal leden van deze bibliotheek is in een half jaar met 22% gestegen, zodat deze bibliotheek nu ook de ondergrens van een grote bibliotheek (4.000 leden) heeft bereikt.

Er is geen aanleiding om de dienstverlening in één van beide vestigingen te concentreren. Beide vestigingen zijn succesvol en hebben verdere groeipotentie. Er is in dit stadsdeel ook geen aanleiding tot ondersteunende maatregelen.

Ondersteunende maatregelen

Ter voorbereiding op de invoering van het spreidingsplan wordt de mogelijkheid verkend om op diverse locaties ondersteunende voorzieningen terug te laten komen. Dit zal gebeuren in wijken, waarin de dienstverlening in een andere bibliotheekvestiging wordt geconcentreerd. Met enkele scholen en instellingen voor kinderopvang zijn hierover al concrete gesprekken gevoerd. Ook met instellingen die zich richten op ouderen en migranten en met instellingen in de niet gesubsidieerde sector worden gezamenlijke verkenningen ondernomen.

Het uitgangspunt voor die ondersteunende voorzieningen zal per wijk verschillen. Afhankelijk van de specifieke situatie zal de voorziening zich richten op een specifieke doelgroep (jeugd, senioren), terwijl in andere gevallen wordt gestreefd naar een voorziening voor de wijk als geheel.

In essentie kan bij ondersteunende maatregelen uit het volgende pallet worden gekozen:

- boekdistributiepunten voor één instelling (school, brede buurtschool, zorginstelling)
- boekdistributiepunten bij een instelling (school, brede buurtschool, zorginstelling, bedrijf), die tevens toegankelijk is voor bewoners van de wijk
- een bibliobus, die op vaste tijden vaste locaties aandoet, zoals scholen en zorginstellingen
- activiteiten die vanuit de concentratie-vestiging op locatie worden aangeboden

De relatie tussen de wijkbibliotheek en het primair onderwijs in de wijk is bijzonder intensief. Het is belangrijk om die relatie in stand te houden, ook waar het gaat om ondersteunende maatregelen. De scholen zullen daarom worden betrokken bij de te maken keuzes.

De bibliotheek zal bovendien de komende jaren (digitaal) aanbod ontwikkelen voor onderwijsinstellingen en zorginstellingen, dat zich ertoe leent om op één locatie uitgevoerd te worden, waarbij op meerdere locaties - al/niet interactief - kan worden meegekeken/meegedaan.

Met name de eerste verdieping van de Centrale Bibliotheek is daartoe geoutilleerd. Activiteiten kunnen vanaf deze vloer live gestreamd worden naar diverse instellingen. De elektronische schoolborden in onderwijsinstellingen vormen gemakkelijke distributiepunten.

Ingangsdatum

De noodzakelijke voorbereidingstijd voor het organiseren en implementeren van deze maatregelen wordt gevonden door in 2011 en 2012 de jaarschijven van de taakstelling - € 0,8 mln. in 2011 en € 1,1 mln. in 2012 - incidenteel te compenseren binnen het programma Onderwijs. Vanaf 2013 bedraagt de taakstelling structureel € 1,4 mln. oplopend naar uiteindelijk € 2,0 mln. in 2014. De jaren 2011 en 2012 zijn dus beschikbaar voor het uitwerken en concretiseren van de genoemde ondersteunende maatregelen. Op 1 januari 2013 wordt het nieuwe spreidingsplan van kracht.

Alle contracten in verband met huisvesting, materiële voorzieningen en diensten voor de locaties Schilderswijk, Moerwijk, Bouwlust, Benoordenhout, Spoorwijk en Statenkwartier/Duinoord zullen met het oog op die datum worden beëindigd. De nieuwe ondersteunende maatregelen zullen zoveel mogelijk op dezelfde datum ingaan.

De personele bezetting en de organisatie van de wijkbibliotheken dient opnieuw te worden bezien, niet alleen vanwege dit nieuwe spreidingsplan, maar ook vanwege de invoering van efficiencymaatregelen. Het daarvoor noodzakelijke instrument is dat van een personele reorganisatie van de wijkbibliotheken. De concernkaders van de gemeente Den Haag, neergelegd in ondermeer het Sociaal Beleidskader en het flankerend beleid met betrekking tot bemiddeling van werk naar werk, bepalen hoe dat proces verloopt en hoe de gevolgen daarvan worden verwerkt.

De effecten van de keuze

De gemaakte keuze stelt zeker dat er krachtige wijkbibliotheken overblijven die ook in staat zijn de concentratie van dienstverlening te realiseren. Naast de Centrale Bibliotheek zijn er dan 12 wijkbibliotheken met een groot publieksbereik en een gemiddelde openingsduur van 39 uur per week. De dienstverlening en de activiteiten van deze wijkbibliotheken kunnen intact blijven. In dit scenario wordt de bezuinigingsdoelstelling (krap) gehaald zonder surplus.

- *Financiële paragraaf*

De sluiting van de genoemde 6 wijkbibliotheken levert een besparing op van € 2,0 mln. Hieronder zijn geen vestigingen met langlopende huurcontracten, zodat de besparing op huisvesting redelijk snel kan worden behaald. Dit is dus betrekkelijk snel uitvoerbaar.

Bij sluiting van deze 6 vestigingen zijn ruim 40 medewerkers (ca. 26 fte) betrokken. Zij zullen vooralsnog worden ingezet bij ziekte en vervanging.

- *Gebruik*

De 6 te sluiten wijkbibliotheken hebben ongeveer 16.850 leden (ca. 16% van het totaal). Met 45 scholen in het primair onderwijs en 19 scholen in het voortgezet onderwijs worden contacten onderhouden. Ondersteunende maatregelen zullen zich met name ook richten op het in stand houden van deze relatie met het onderwijs. Jaarlijks bezoeken ongeveer 330.000 mensen deze bibliotheken (13% van het totaal). Dit publiek zal vanuit de overblijvende wijkbibliotheken en de Centrale Bibliotheek worden bediend.

- *Toegankelijkheid*

De toegankelijkheid van de bibliotheek in de zin van de aanwezigheid van een vestiging op 1,5 km afstand kan in de betreffende wijken niet in stand blijven. De ondersteunende voorzieningen zullen er mede op zijn gericht om juist die doelgroepen te bedienen, die gebaat zijn bij zo groot mogelijke nabijheid. De toegankelijkheid in de zin van tenminste één volledig geoutilleerde bibliotheek met ruime openingstijden per stadsdeel blijft gehandhaafd. Voor het grootste deel van de Hagenaars blijft overigens op maximaal 1,5 km van de huisdeur een bibliotheekvoorziening beschikbaar. Den Haag blijft daarmee een dichte concentratie van wijkbibliotheken houden.

- *Inhoudelijke functies*

In ieder stadsdeel is tenminste één goed geoutilleerde wijkbibliotheek aanwezig. Ook voor educatieve activiteiten, informatieverstrekking, cultuur, ontmoetingsfunctie e.d zal op deze bibliotheken kunnen worden teruggevallen.

- *Waardering*

Voorzienbaar is dat klanten in de betreffende wijken zullen moeten wennen aan de nieuwe spreiding. Dit kan tot gevolg hebben dat de waardering door de klanten in deze wijken aanvankelijk zal afnemen. De ondersteunende maatregelen zullen hier hun nut moeten bewijzen. Ook de acties van de andere vestigingen zullen er op gericht zijn om de klanten uit deze wijken zo snel mogelijk en goed mogelijk aan zich te binden. De effecten zullen door middel van periodieke onderzoeken naar klanttevredenheid in beeld worden gebracht. Verwacht wordt dat het hoge niveau van klanttevredenheid gehandhaafd kan worden.

Evaluatie

De resultaten van dit nieuwe spreidingsplan zullen voor wat betreft gebruik en de toegankelijkheid jaarlijks in kengetallen worden vastgelegd, de waardering van het bibliotheekaanbod door de Haagse burger zal ten minste eenmaal per twee jaar worden onderzocht. Periodiek is op deze wijze goed inzicht te verschaffen in de resultaten van dit spreidingsplan.